

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УХВАЛЕНО

Вченою радою
Білоцерківського національного
аграрного університету

Протокол № 9
від « 02 » 11 2021 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Білоцерківського
національного аграрного
університету, професор

О.А. Шуст
» 2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ В
БІЛОЦЕРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

м. Біла Церква
2021

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про вибіркові навчальні дисципліни у Білоцерківському національному аграрному університеті (далі – Положення) забезпечує реалізацію здобувачами вищої освіти (студентами, аспірантами) права на вільний вибір дисциплін в обсязі не менш 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС для відповідного рівня вищої освіти, що визначено п. 15 частини 1 статті 62 Закону України «Про вищу освіту» (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017).

1.2. Цим Положенням визначається процедура формування переліку, обрання та подальшого вивчення здобувачами вищої освіти Білоцерківського національного аграрного університету (далі – Університету) вибірових навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою (освітньо-науковою) програмою та навчальним планом.

1.3. Це Положення розроблено з урахуванням Положення «Про організацію освітнього процесу в Білоцерківському національному аграрному університеті» та Тимчасового положення «Про організацію освітнього процесу для аспірантів та осіб, що здобувають освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою у Білоцерківському національному аграрному університеті» і поширюється на всі факультети Університету.

1.4. Загальне керівництво з упровадження та реалізації зазначеного Положення покладається на відділ навчально-методичної та виховної роботи Університету.

1.5. **Навчальні дисципліни за вибором або вибіркові навчальні дисципліни** – це дисципліни, які пропонуються закладом вищої освіти для більш повного задоволення культурно-освітніх і професійно-кваліфікаційних запитів особи, для потреб суспільства та врахування регіональних особливостей, ефективнішого використання можливостей закладу освіти тощо. Вони *надають можливість* для поглибленої підготовки за освітніми програмами, що визначають характер майбутньої діяльності; *сприяють* академічній мобільності студента/аспіранта; *дозволяють реалізувати* компетентнісний розвиток здобувача вищої освіти відповідно до вимог ринку праці.

1.6. Освітня програма (далі – ОП) складається з обов'язкових та вибірових компонентів, які забезпечують реалізацію як професійних так і культурно-освітніх, загальнонаукових інтересів здобувачів.

1.7. **Каталог вибірових навчальних дисциплін** – це уніфікований перелік навчальних дисциплін для вільного вибору студентами/аспірантами факультетів Університету за певним рівнем вищої освіти та ОП (ОНП), який щороку оновлюється.

1.8. Пріоритетом вибору дисципліни для індивідуального навчального плану студента є дисципліни професійного спрямування (не менше 20% вибору від загальної кількості кредитів для ОП (ОНП)). 5% вибору становлять дисципліни для забезпечення культурно-освітніх, загальнонаукових запитів та інтересів здобувачів освіти, які обираються з каталогу вибірових дисциплін інших ОП (ОНП). При цьому у здобувачів є можливість обрати не менше 1 дисципліни на семестр з каталогу анотацій іншої ОП (ОНП).

1.9. Вибір дисциплін варіативної частини ОП здійснюється здобувачем вищої освіти у ході формування його індивідуального навчального плану.

1.10. Вивчення вибірових дисциплін проводиться:

- *на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти* – з другого навчального року (третього семестру);
- *на другому (магістерському) рівні вищої освіти* – з першого навчального року (першого семестру);
- *на третьому рівні освіти (доктор філософії)* – з другого навчального року (третього семестру).

2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Порядок формування вибіркової частини навчального плану

2.1.1. Вибір студентом/аспірантом навчальних дисциплін створює умови для:

- поглиблення професійних знань у межах обраної освітньої (освітньо-наукової) програми та формування додаткових спеціальних (фахових, предметних) компетентностей;
- поглиблення своїх знань і здобуття додаткових загальних і загально-професійних компетентностей у межах споріднених галузей знань;
- ознайомлення із сучасним рівнем наукових досліджень та розширення (поглиблення) знань за загальними компетентностями.

2.1.2. У відповідності до сформованих цілей студенту/аспіранту пропонується реалізувати свій вибір шляхом:

- вибору навчальних дисциплін із каталогу вибірових курсів ОП (ОНП), за якою навчається здобувач освіти; каталог включає переважно спеціальні, фахові дисципліни, що визначають спеціальну підготовку студентів/аспірантів у межах обраної ОП (ОНП) і спрямовані на поліпшення їхньої здатності до працевлаштування за обраним фахом;
- вибору дисциплін із каталогу курсів для відповідного рівня вищої освіти студентів/аспірантів за іншими ОП (ОНП), з урахуванням потреб та інтересів щодо майбутньої професійної діяльності та самореалізації. До цього переліку також входять навчальні дисципліни, що передбачають загальнонаукову й культурно-освітню підготовку, при цьому дотичні до сфери майбутньої професійної діяльності й не містять особливих передумов для їх вивчення у разі вибору здобувачами вищої освіти, що навчаються за іншою ОП (ОНП).

2.2. Укладання переліку вибірових навчальних дисциплін

2.2.1. Перелік вибірових навчальних дисциплін укладається групами зі змісту та якості освіти, які діють відповідно до Положення. Персональний склад груп зі змісту та якості освіти формується на кожному факультеті і затверджується наказом ректора.

2.2.2. Для формування на факультеті переліку вибірових навчальних

дисциплін до 15 листопада поточного навчального року кафедри подають схвалені на засіданні пропозиції до переліку вибірових дисциплін (форму визначає робоча група) окремо за кожним рівнем вищої освіти.

При цьому обсяги і зміст дисциплін, спрямованих на розширення та поглиблення спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, мають враховувати структурно-логічну схему вивчення обов'язкових дисциплін, кількість кредитів і видів контролю, визначених навчальним планом для вибіркової частини конкретної ОП (ОНП).

До переліку вибірових навчальних дисциплін не можуть вноситися дисципліни, аналогічні за змістом з обов'язковими. Вивчені за освітнім рівнем бакалавра дисципліни не можуть обиратися здобувачами освітнього рівня магістра.

2.2.3. З метою укладання загального переліку вибірових навчальних дисциплін групи зі змісту та якості освіти факультетів аналізують необхідну інформацію та можливості якісного забезпечення відповідною кафедрою освітнього процесу.

2.2.4. Основними критеріями забезпечення кафедри, що спроможна реалізувати високу якість викладання вибіркової дисципліни, є: кадрове забезпечення (науковий ступінь, вчене звання, досвід викладання дисципліни, особисті напрацювання); навчально-методичне забезпечення (електронний навчальний курс, навчально-методичні матеріали, силабуси тощо); матеріально-технічні та інформаційні ресурси; підсумки оцінювання здобувачами освіти якості викладання дисциплін кафедри; результати підсумкового контролю тощо.

2.2.5. Обрані вибірові навчальні дисципліни проходять експертизу й рекомендуються методичними радами факультетів. З цією метою науково-педагогічні працівники кафедр, які є авторами вибірових дисциплін сформованого переліку, до 15 грудня поточного навчального року створюють їх опис (анотацію) у розділі каталогу вибірових дисциплін для ОП (ОНП).

2.3. Здійснення здобувачами вищої освіти вибору навчальних дисциплін

2.3.1. Терміни проведення процедури вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін встановлюються за необхідності своєчасного планування та організації освітнього процесу (формування груп для планування навчального навантаження науково-педагогічних працівників), його навчально-методичного і кадрового забезпечення.

2.3.2. Процес організації вивчення вибірових навчальних дисциплін здебільшого розпочинається у навчальному році, що передує тому, у якому заплановане їх вивчення. Студенти бакалаврського рівня освіти реалізують своє право вибору навчальних дисциплін на початку II семестру, у березні, якщо вивчення їх передбачене наступного навчального року. Для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами, де вільний вибір заплановано у першому навчальному році, вибір організовується впродовж перших двох тижнів навчання.

2.3.3. Упродовж двох місяців після зарахування до аспірантури Університету аспірант (здобувач) за погодженням з науковим керівником обирає

«дисципліни для вибору» з навчального плану відповідної спеціальності та має право вибрати «дисципліну вільного вибору аспіранта» з переліку навчальних дисциплін, що пропонуються для третього (освітньо-наукового) та інших рівнів вищої освіти, і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження аспіранта (здобувача).

2.3.4. Процедура вибору студентами навчальних дисциплін здійснюється за етапами:

для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Перший – ознайомлення студентів із переліками дисциплін може розпочинатися кафедрами з початку навчання за ОП. Декани факультетів спільно із завідувачами відповідних кафедр знайомлять здобувачів вищої освіти відповідного рівня з переліком вибіркових дисциплін, їх каталогами для ОП, інформують про порядок, терміни і особливості формування груп для вивчення вибіркових дисциплін в Університеті. Відбувається презентація пропонованих дисциплін вибіркової частини навчального плану.

Другий – вибір студентами вибіркових навчальних дисциплін. Триває до 2 тижнів. Їх вибір підтверджується власноруч підписаною студентом(кою) заяви-1 на ім'я декана факультету. Форма заяви здобувача вищої освіти на включення до індивідуального плану дисциплін вільного вибору наведена в Додатку 1. Ці заяви надалі обліковуються і аналізуються в деканаті факультету Університету.

Третій – опрацювання заяв студентів групами зі змісту та якості освіти факультетів, перевірка контингенту студентів і попереднє формування груп (у т.ч. міжфакультетських) на вивчення дисциплін. За результатами цього етапу студентам, вибір яких не може бути задоволений з об'єктивних причин, названих у п. 2.4.2, пропонується обрати іншу дисципліну зі скоригованого переліку, надаються відповідні пояснення та консультації. Триває до 1 тижня.

Четвертий – вибір дисциплін із каталогів навчальних дисциплін інших ОП (ОНП). Остаточний вибір дисциплін підтверджується студентами шляхом поданням заяви-2 (скоригованої) на вивчення вибіркових дисциплін. Заходи другого етапу організуються деканатами факультетів, відділом навчально-методичної та виховної роботи. Триває етап до 2 тижнів.

П'ятий етап – остаточне опрацювання результатів вибору студентами дисциплін зі скоригованого переліку (каталогу), прийняття рішень щодо студентів, які не скористались правом вільного вибору (п. 2.4.5), формування груп на факультетах (міжфакультетських груп). Тривалість етапу – до 2 тижнів.

для другого (магістерського) рівня вищої освіти

Перший – ознайомлення студентів із переліками дисциплін проводиться кафедрами впродовж перших днів навчання за ОП. Декани факультетів спільно із завідувачами відповідних кафедр знайомлять здобувачів вищої освіти відповідного рівня з переліком вибіркових дисциплін, їх каталогами для ОП, інформують про порядок, терміни і особливості формування груп для вивчення вибіркових дисциплін в Університеті. Відбувається презентація пропонованих дисциплін вибіркової частини навчального плану.

Другий – вибір студентами вибіркових навчальних дисциплін відбувається на першому тижні навчання. Їх вибір підтверджується власноруч підписаною

студентом(кою) заяви-1 на ім'я декана факультету. Ці заяви надалі обліковуються і аналізуються в деканаті факультету Університету.

Третій – опрацювання заяв студентів групами зі змісту та якості освіти факультетів, перевірка контингенту студентів і попереднє формування груп (у т.ч. міжфакультетських) на вивчення дисциплін відбувається на другому тижні навчання в магістратурі. За результатами цього етапу студентам, вибір яких не може бути задоволений з об'єктивних причин, названих у п. 2.4.2, пропонується обрати іншу дисципліну зі скоригованого переліку, надаються відповідні пояснення та консультації.

Четвертий – вибір дисциплін із каталогів навчальних дисциплін інших ОП (ОНП). Остаточний вибір дисциплін підтверджується студентами шляхом поданням заяви-2 (скоригованої) на вивчення вибіркового дисциплін. Заходи другого етапу організуються деканатами факультетів, відділом навчально-методичної та виховної роботи. Етап проходить впродовж другого тижня навчання в магістратурі.

П'ятий етап – остаточне опрацювання результатів вибору студентами дисциплін зі скоригованого переліку (каталогу), прийняття рішень щодо студентів, які не скористались правом вільного вибору (п. 2.4.5), формування груп на факультетах (міжфакультетських груп). Етап відбувається із завершенням другого тижня навчання в магістратурі та формуванням відповідного наказу щодо переліку вибіркового дисциплін для кожної ОП деканатом факультету.

Розклад занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти впродовж перших двох тижнів містить лише обов'язкові компоненти освітньої програми. Після реалізації здобувачами права вибору відповідно до затверджених наказів до розкладу включаються вибірково освітні компоненти.

2.3.5. Механізм вибору та вивчення вибіркового дисциплін здобувачами освіти всіх рівнів координується деканатами факультетів, відділом аспірантури. Навчальне навантаження НПП, які викладають вибірково дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня, коригується відділом навчально-методичної та виховної роботи університету на дату затвердження наказу про перелік вибіркового дисциплін кожної ОП.

2.4. Організація вивчення обраних здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін

2.4.1. Здобувачеві освіти може бути відмовлено у реалізації його вибору і запропоновано здійснити новий (скоригований) вибір, якщо кількість студентів, які обрали відповідну навчальну дисципліну, є меншою за встановлені в Університеті норми – 12 осіб (для бакалавра), 5 осіб (для магістра). Якщо на вивчення вибіркової навчальної дисципліни записалось менше необхідної кількості студентів, то такі дисципліни вважається не обраними, а студентам пропонується обрати зі списку (скоригований список/каталог) дисциплін, які обрані іншими студентами.

2.4.2. Обрані студентом навчальні дисципліни затверджуються деканом факультету, на якому він навчається як складова індивідуального навчального плану студента (далі – ІНПС). Список сформованих міжфакультетських груп

затверджується деканом факультету, на якому забезпечується викладання дисципліни викладачами відповідної кафедри.

2.4.3. Відповідно до п. цього Положення 1.8., а також навчальних планів, передбачено право вибору студентами щосеместрово не менше 1 дисципліни із каталогу курсів інших ОП. Загальний обсяг на навчальний рік вибіркової складової індивідуального навчального плану студента не повинна перевищувати 60 кредитів ЄКТС. Якщо під час вільного вибору дисциплін утворилась диспропорція у розподілі кредитів між семестрами, то її обсяг не повинен перевищувати 20%.

2.4.4. Зміна студентами/аспірантами з об'єктивних причин свого вибору після його затвердження можлива лише за письмовим дозволом декана факультету (для студентів) і проректора з наукової та інноваційної діяльності (для аспірантів). Заява студентів/аспірантів на внесення змін до вибіркової складової ІНПС подається до початку навчального року за умови, що не розпочато опанування вибіркової навчальної дисципліни. Внесені зміни не мають порушувати встановлені в Університеті вимоги щодо мінімальної чисельності студентів при формування груп на вивчення вибірових дисциплін.

2.4.5. Не допускається зміна обраних дисциплін після початку навчального семестру, в якому вони викладаються.

2.4.6. Якщо студенти у визначені терміни не скористалися своїм правом вибору навчальних дисциплін, то відповідні позиції його індивідуального навчального плану визначаються деканатом факультету, де вони навчаються.

2.4.7. Невиконання будь-якої з позицій індивідуального навчального плану студента вважається академічною заборгованістю.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБІРКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

3.1. Викладання вибірових дисциплін можуть здійснювати всі кафедри університету за умови наявності відповідного кадрового, навчально-методичного та інформаційно-ресурсного забезпечення, що є свідченням спроможності кафедри задовольнити потреби здобувачів вищої освіти для створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання за обраним фахом.

3.2. Відповідно до п.1.7. цього Положення, оновлення переліку вибірових дисциплін каталогів ОП здійснюється щороку до 15 листопада поточного навчального року з урахуванням освітніх запитів здобувачів вищої освіти і на підставі результатів опитувань стейкхолдерів, моніторингу якості викладання тощо.

3.3. У ході формування, удосконалення та оновлення, оприлюднення навчальних дисциплін, комплектування каталогів вибіркової компоненти ОП активну участь беруть стейкхолдери, зокрема – представники студентського самоврядування факультетів, у тому числі – шляхом опитувань, участі в презентації вибіркової компоненти для ОП на факультетах, участі в роботі груп зі змісту та якості освіти.

3.4. Після схвалення та затвердження методичними радами факультетів, Науково-методичною радою Університету (для студентів) та Академічної радою

з реалізації освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з відповідної спеціальності (для аспірантів) дисципліни формують у каталог вибіркових навчальних дисциплін окремо для кожного рівня вищої освіти за ОП і розміщують для ознайомлення на сторінках факультетів офіційного сайту Університету. До кожної дисципліни у каталогах для ОП додаються анотації.

4. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Заяви зберігаються у деканаті до включення вибіркових дисциплін до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти (для студентів) та у відділі аспірантури та докторантури (для аспірантів).

4.2. У випадку поновлення, переведення, допуску до занять після завершення академічної відпуски або зарахування на навчання за освітньою програмою підготовки бакалавра на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» можливе перезарахування вибіркових дисциплін за рахунок фактично вивчених, що не дублюють зміст обов'язкових на обраній освітній програмі за умови однакової кількості кредитів.

Реалізувати право вибору навчальних дисциплін такі студенти можуть впродовж навчального семестру з урахуванням результатів вибору студентів, які навчаються за цією освітньою програмою та обмежень, встановлених цим Положенням.

4.3. Положення вводиться в дію з дня його затвердження наказом ректора, якщо інше не прописано цим наказом.

4.4. За поданням вченої ради факультетів БНАУ зміни та доповнення розглядаються навчально-методичною комісією університету та затверджуються Вченою радою БНАУ.

Розглянуто і схвалено науково-методичною комісією БНАУ
Протокол № 2 від 19 жовтня 2021 р.

Перший проректор, професор

Сергій МЕРЗЛОВ

Проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності

Тетяна ДИМАНЬ

Проректор з наукової та інноваційної діяльності

Ольга ВАРЧЕНКО

Керівник відділу забезпечення якості освіти

Олена ДЕМ'ЯНЕНКО

Керівник відділу навчально-методичної та виховної роботи

Вікторія ЗУБЧЕНКО

Начальник юридичного відділу

Ярослав ЯЦЮК

Додаток 1

ФОРМА

заяви здобувача вищої освіти на включення до індивідуального плану
дисциплін вільного вибору

Декану _____ факультету,

ПІБ, звання

студента(тки) _____ курсу, що
навчається за ОП (аспіранта (тки)
_____ року навчання, що
навчається за ОНП)

назва ОП (ОНП)

ПІБ

ЗАЯВА

Прошу включити в мій індивідуальний навчальний план на _____ семестр
_____ н.р. такі дисципліни вільного вибору:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

(дата)

(підпис)